

SLOVENSKE NOVINE.

Odgovorni Vrednik: Profesor Valentin Konček.

Slovenske novine pridejo vsak teden na sveto: cena za četrtnsko leta 50 kr.; po polni i pol. kr.
Za plačilo se tuji časopisi računajo.

Točaj II.

V Celju 21. veljaka Srpnan 1919.

Let 34.

IZ CELJA.

V soboto, 18. dan tega mesca smo obhajali rojstni dan „Njih Velikstva, našega svetlega cesarja, Franca Jožefa I. Že pred ta dan se je ta visoki god praznoval s tem da se je v našim mestnem gledaliu igralo. Gospoda J. K. Jerotina, ki je povsod vmed prvimi, kjer je kaj dobrega storil, in dragin Magoserčain nočim in gospodičain za hvalilno Celjani veselje tistega večera. Bilo hi to veselje veliko večje bilo, ako hi ne bili ravno tisti dan za Celje in vse Slovenec žalostna novica v „Wienzeitung“ brali, namre da Celje se boče več krožno mesto, ampak da pride krožna vlada črez celo Stajarsko Slovenijo v nemško mesto Marburg.

Na rojstni dan svetlega Cesarja se je zbrala narodna straža na klosterškemu tergu, in podala se je k farni cerkvi, kjer so v izločnosti - vredni gospod apat, Matija Vodeček, veliko sveto mislo peli. Pričejoče so bile pri tem svetemu opravilu vse politične, vojaške sodniške, učiteljske in telezniške vrste in veliko število ljudstva iz vsih stanov; prosili smo nebeskega očeta, da bi blago šiljenje našega južnega mladega Cesarja, se mnogo let ohrani, in Njega vodil z slavo in častjo po stezi, ktero je zapustil, namre po stari pravičnosti in ljubezni do vsih narodov.

Zvonj cerkve stnila je narodna straža in je pod odgovornostim našega hrdnega ga-poda V. Gurlika glavne dele svete misle z strelnim razglasovala.

Na večer je bilo mesto lepo razsvetljeno. Vidilo se je mnogo napisov, in tudi transparentov. (to so napisi, ki so razsvetljeni). Narlečno razsvetljeni je pa bila krovinja; v zvezi je bila podoba svetlega Cesarja v transparentu, po celemu zidovju je bila pa več ko tuzent budin. Slovenske mlade v novem pravopisu soo tudi brali, narlepi je bil v gosposkih ulicah na lihi rediščnega gospoda Ogriekna, hervaskega vojaka. Na srednim oknu je bilo napisano: „Zitlo kralj Franjo Josip“; na os-

nim oknu je stalo: „Zitlo maršal Radetzky“; in na levim: „Zitlo ban Jelacic.“ Do desetih po noči je turška muzka mizicirala in kadar je prenehala, je došlo po mesta: Zivio, Zivio iz jezera ust. Bog veliki naše prujeje in ohrani nam našega preljubelega Cesarja, da so pod njim krepko razvije proročna Avstria.

„Zitlo Cesar FRANCO JOŽEF Perot.“

IZ CELJSKEGA KROGA 19. Avgusta 1919.

Čudilo smo se, ker smo v navetovanju gospoda ministra notranjih opravil brali, da boče krožna vlada za spodne Stajarsko v Marburgi svoj sedež isesti. Čim gospod minister roče, da v spodni Stajarski več del Slovenci prebivajo; in mi smo gospodu ministru hvalečni, da se je zavzel za narodnosti krožna vlada varstva. Mi narodnost v šegah in navadah, v soli, cerkvi in pri sodništvu in posebno v političnem življenju, in kterim krožno predsedništvo stoji, se ne zagovarja v nemško - slovenskem mestu, ktero se prevagljivo k nemstvu nagiba, namre v nemškem mestu, ktero na naradni meji Slovenske Stajarske leži, in v kterem se ne najde ne narodno življenje, ne narodni jezik. *)

Zal nam je, da ni mesta, ktero narodnem terjanju popolnoma zadosti, ktero tako v sredi kroga leži, da je od vsih krogov prihod stajšan, ktero se današnjim narodom bolj priče, in v kterem se slovenski jezik narlepše govori, — ja prvi zal nam je, da so ni Celje, kakor narlepi pripravno mesto, na sedež priladne krožne vlade postavilo; in ne moremo se lahko prepričati, da je od prve osnove, po kteri hi imeli v Celji krožna vlada biti, veliko ministerstvo le zavzel tega odstopilo, ker ni v Celji zadosti poslojja. Razna obširnega prostora v današnji krovji in v drugih za to priprav-

*) Ravno smo uvedli, da se hi pričeje po Slovenskim podpisajo in da peče do stanja Slovenec na Dunaji, kodi boče prosili, da v celju vlada v Celje pride.

jeden mesec pred začelo, in visoko štajersko predsedništvo je bilo razkazano po deželi sledeči razglas po nemško in slovensko:

U P O S T A V

k pristopa v prvi četo Štajerskih prostovolnih strelcov.

Junaške dela štajerskih strelcov, liso lanska leto prostovolno v soldatsko pristopili, slavijo daleč po domovini, ktera jim je za njihovo serčnost lepa hvale dolžna.

Kader se enkrat domu vrnemo, bude iz marsikterih kincinah pers svetla svetinja lepo lesketala — veselja priča junaške serčnosti: vsim pa ostane sladka zavest, da so zvesti svoji priročni se dobro vojskovali za Cesarja ino domovino.

Ali slavno začeto delo še ni doganso, ino če želimo, da bi še daleč svetilo lepo častito ino, ktero so si naši prostovolni strelci pridobili, je treba, da se, ko naj hitrej, po novem prostovolnem pristopi na možel dostavi, kar se jih je dozdej v boju pozgubilo.

V ti namen je e. k. občno velitelstvo (General-Komando) liške znotrajne Avstrije komisijo odločilo, ktera bude v Gradcu na veliki glasli od 15. toga mesca vsakden od 9 do 12 stih pred poldnom nove pristopnike zapisavala.

Pristopi se lo za čas, dokler boj terpi, ino vsaki primo na roko zadave 5 gold. sreb. iz deržavne donarice, ali Štajerski gospodje stanovi obljubijo velikoserčno toliko dodati, da na prvih 490 na vsakega 10 gold. sreb. pride.

Cas, ktereja kolo med prostovolci dostuži, se mu odračuni od soldatske službe, kteri je drugači podvržen, ino listim osobam, ki v javnih nesoldatskih službah stojijo, se zagotovi, da pa lahko v tisti nazaj stopijo.

Štajerci! kader je domovini nevarnost žugala, je vsaki posten Štajere rad pod bandero stopil, ino kjer so se vaša bandera zibale, tam ni bila zamaga dalč proč. Nedopustite, da bi ta stara slava vaših predstarev prazna pravica postala; pokazite, da še je vaša misel za pravico ino red tak terdna ino nepremakljiva, ko vaši bregovi, ino hitre k banderam prostovolcov, da njim slava ostane, ki jih bude jednako z našimi dosporodaini regimenti z nevunjivim vencem kincita.

Od e. k. Štajerskega deželneuga predsedništva.

V Gradcu 11. maliga serpana 1849.

Življenje imenitnih Slovanov.

Juri Kopitar.

Juri Kopitar, eden nar učenejših Slovanov, je bil rojen v Repnjah, vasi vasičke fare na Gorenskim, 23. velkiga serpana (Avgusta) leta 1792. Bil je sin knjižniških staričev. Mladi videl, da oinok ni slabe glavice, ga pošljejo v ljubljansko šolo. Tuhaj je bil zamaj eden prvih. Ti-

sto dobo je živel v ljubljani za našo domovino in njeno smavo, kteri so bili prubrisane glave, posukno vneti in učeni mož, slavni Žiga Cojz. Učenost mladiga kopitarja mu ni mogla nezana ostati. Vznemga s prviga za domnebig učenič svojga otrok, in mu da zato verh dobre hrane in prebivališa in svoji hiši še dobro plačo. Mladi kopitar se pa dobrinu gospoda in vrolinu rodoljuba Cojza s svojim modnim vedenjem in učenostjo kmalo kako prikopi, da ga Cojz svojiga izjauka izvoli. Prav po volji se mu je godilo.

Po slavno zveršenih ljubljanskih solah se gre: naš kopitar na dvorni gradarskiga učit. Se so 20 let star je bil z. varh cesarsko-kraljeve dvorce knjižnice. Ker je v njegovim sercu vedno plamen nepopisljive ljubezni do stadhiga materinega jezika gorel, in ker je v dvorni knjižnici veliko, mu poprej neznanih pripomočkov našel; spise zdaj tako slavnicu slovenskiga jezika, da je vse poprejšnje prekosila. V predgovoru najdes našo kratko zgodovino in vse naše pisavce, ki so pred kopitarjem živel. Natisnjena je bila v ljubljani 1836. — Spise tudi in da leta 1836 na Dunaji na svitlo imenitne bukve: „Glagolita Klociana“ imenovane. (V teh bukvah bereš ti nar starje spise v staro-slovenskim jezika. Zden izmed njih je, kakor učeni sodijo, prišiga tačasiga Vrziškiga škofa Abrahamu, ki jo je med letama 937 in 994 vložil na Krajskim inel. Tudi obsezejo te imenitne bukve kratko slovnico staro-slovenskiga jezika. Nadalje ti kažejo (str. 48) pregled Cirilove abebeke in abeced vsih Slovanov. Na konca je Glagolitica ali Hieronimova abeceda, tudi cerkvena imenovana. — Modre glavice slovenskih učencev vsjih šol: Živo naj vna bojo te neprecenljive imave, sadučenosti vsiga rojaka priporočene. V njih bodete najdlji spet pokazljive korenine našiga tako dolgo zatiraniga miliga jezika.

(Kosev sloč.)

(Veda.)

Od izobraženja ljudstva.

(Daje in konec.)

Pravijo, da se v tej oslikani dobi ne spodobi, a ljani mliga slava se poznati! Prave reči: Govore marsikaki: mlinom s temi neotesanci ne govoriti! Uj, to je krivica, gospodice! Čestni čovč nam toliko družiniga vglajega, kistih vednost, vsesrznikiga poznanja stvari. Nad njim so ni prizadevalo toliko teho druge plačnik učeničev, da bi bili naše vajejev mozej vrinili; on ni prehodil toliko svoj sreča, da bi se o prvih pogledu tega prepričel, kar si njegov slabi on si svojga preveliki. Postavi se pa ti na njegovo mesto, in vidiš homo, ali te proti čovek ne prečel v ročeh vajejev dolobur serpanih s krasnosto uau, s upravnostjo inke izvedenosti. Li jih je v prilagodnost dand. Ludo ver, ali se ne bojiš celo svoje učenosti okermitiga stanzel v porabnost (praktičnim) življenju in v

djanjih, ali bož imel toliko serčnosti da bi pogledal, tolike stannovnosti v nesreči, tolike kruposti in lakomnosti v kterim koli početju!

Za merjenje mojega govorjenja ni potrebno dokazovati, da se more človek, kteri je začetnikom neobdelan, in se ne učil po osnovi že davno pred naznanovanji, ako ga je samo natura z bistromjem nadarila, samo po odlični početnju z izobraženimi, kteri znajo samo po Hegelju, t. j. spekulativno filozofsko besedovati, ampak razumljivo in pristo, obdelati in na enako stopnjo z njimi priti. Sploh ni nikaka slava, težke in globoke, za pretrosovanje nespresegljive reči zaviti v nerazumljivost, z krasnimi in umetnimi izreki in besedami olepšati in jih tako še bolj otežiti. To imam za neodpustljiv greh, in to velja vse ko prvo znanje gluposti. Prava in resnična zrelost in pravi talent obstoje v tem, da človek globoko misel, katero je mogoče razumeti, po mogočnosti pristo in razumno razodene. Razodenje globocih in koristnih misel na zamerjeno vižo je sebičnost učnih, kteri nečesto prostih ljudi k poznanju naukov pustiti. To je publi smotost, svojim besedam nekako več skrivano imenitnost dati. Kadar bodo izobraženi ljudje na skrbno terjajo vlade v tej stvari iz svoje oddelčenosti v očitnost stopili, se bo z večkratnim pečanjem s prostim ljudstvom več dogledlo, kakor se dosede z poslušanjem otrok v šolah. Zato prašamo: kajaj bodo začeli izobraženi vzajemno neizobraženim svoje misli, svoje izmenje priobčevati? Kajaj bo konec njihne oddelčenosti in kajaj bodo poklicali celo množico ljudstva, da premišljeje in spoznava naturo, previdi in razume njeno moč in zaklade v nji skrite, in da to vse obrnejejo in uporebujejo v blagor človeštva? Resnivo, samo takrat zamore nastopiti blaga doba, da bodo ljudje eden memo drugiga pogerlovaljajo, prezerovanju in oholosti se odrekli in da bo sad njihaj prava krščanska ljubezen cvetela. (Pr. Slov.)

Na Dunaju 5. dan velikiga Serpanta 1849. Može iz vseh avstrijsko-slavjanskih narodov so se prvi dan tega mesca ob devatih z jutra v poslojji ministerstva pravice, ki jih je sklicala, snidili, da bi iz, za vredovsko rabo potrebnih, besed slovnih složili, in tako terdno podlago slavjanskiga izrazoslovja vzemljili. Ta dogodnja je za slavjansko narode kar velikiga pomena. Clo oholosti tega snida, če se ne motim, na dobro kažejo, in slavjanom pod avstrijsko vlado srečno prilichnost prerokujejo.

Rečni odbor, od ministerstva pravice poklican, se v njegovim poslojju snaja; v tem poslojju, v kterim je poprej sodomgrahla dvorna pisarnica bila, je imel en del avstrijskiga ministerstva vnašnjaj opravkov stannoval; in po celom mesca konzervativna, veliki pom podporajo, je teta madjarska oholost slavjansko verjeto kovala in naklepala, kar li njih narodnost na vedno zatreti in pogu-

biti mogla. Tedaj tam, kjer se je imel za pogubo, se letas za poveljajo slavjanske narodnosti dela, in vcer na povsi in ozarabno mila pravice! Ali to ne kaže da vcerda slavjane pobihaj vaitka njih narodnosti, vlijaj vsemu obrakovanju, naslozovanju in prezenjanju, deležne storiti hoče? Ali ni to dolna do, kar je pravichnega, na zaklejo zamagali mora?

Okoli pol desetih je gospod Šušteršič, od nekdanj za blagor slavjanov vnaši, z občirnimi ter globljinai vednotaj nasadaj moč, kakor predsednik, z mila besede v celim jeziku odbor nagovaril. Na to so je pravotovanje čez to pričelo, kako da se bo odbor naloženo delo opravljalo. Različna misli so se čez to stikale. Na njeja je obveljalo, da se je treba dela čvrsto poprijeti; da se, pred vsem naj bližnejšim potrebnaj zadostiti, in se le po tem, za kar se bo poznej potrebovalo, skrbeti moraj. Potentakim bodo najprej nekteri izmed udov odbora iz postav in vzkazov po roca, v kterih se bodo po deklariranim zakoniku razglasovali, pravdoslovne nemške besede izgovorili z obziraj na pomenabo, ki je vsaka po izvici, v kteri z drugimi stoji, ima. Ta besedni zbor se bo po kuznotičke pomočnici, in vsakim mila odborn en natisk dal. Pater se bodo, južni slavjani vsi vskop, Čehi z Moravanam in Slovakanai vrod, Poljaki pak z Rusinajmi posebej snajali in se čez, pomozabi nemskih izrazov naj primernej, slavjanske besede posvetovali. — Kadar se to posebuo delo dogotavi, kopol cel odbor vskop stoji in v skupnim prelohtanju odloči kar se slavjanskim duhu in predmetu dela naj bolj prilice. So nektere pole utrajajene, se koj odseham odbora izrečejo; in kadar vsi trije odseki nekoliko pol izločajo skupno prelohtanje odbora jana; tako da vceri dan vsi udje odbora, ali nabornajem nemalich izrazov ali s prestavljajenaj, bodi ali velkima ali v majhnim snidaj, opraviti imajo. Imena moč, iz kterih gov rečeni zbor obstoje, so sledoce:

Gospod Pavi Jožef Šušteršič, Odb.	
" Anton Seck,	"
" Anton Rilich,	"
" Dragutin Jacovic Krcov,	"
" Alojz Sembera, Kormcan	"
" Jožef Kollar, Slovak	"
" Pavi Kusmanj,	"
" Marceelj Kavcicki,	Poljak
" Felix Slovinska,	"
" Gunej Strojnovski,	"
" Jilias Glavacki,	Rusin
" Gregor Stanislavicki,	"
" Julj Vrhovacki,	"
" Velj Stuchanovic Karcicki, Srb	"
" Teodor Bernavicki,	"
" Stepan Cve,	Krovan
" Ivan Madjarski,	"
" Franc Kraljevič,	Slovenc
" Antija Dolenc,	"

Če bog da srečo, mislim da s čvrstim prisostvanjem celiga odbora v poslojju stavnih, odmah čvrsti zamotaj slavjanskiga slovetva, zamotaj Šušteršičaj, mo-

larja, Mihelčiča, Veka Karčiča — provadilo delo se tako izpeljalo bude, da se bo tisti-čim črnatšim potroham slavjanskih narodov prišlo, in vročijeje postalo, okol kteriga se bo, pomalim, vešč zalog slavjanskih jezikov nanesli. — Mnogo častitiga Slovenca, gospoda Mladona odbor norač pogrešajo. Bog mu v kratkim zdravje podelati blagoveli, da bi, če prej bolj, na Dunaj priti mogel. — Se sliši de ministerstvo pravice bude v kratkem odbor ljubljanske slovenske družbe za prestavljenje postav — poterdilo in mu inepicjanje od njega že začeti in tudi drugih del naredilo. (Stov.)

Ogerska vojska.

Danas sta prišla po telegrafu dva vesela zanarita iz Dunaja na našega krožnega poglavarja. Prvo se glasi, da je naš vikar general F. Z. M. Haynau, 9. tega mesca pentarsko armado pri Klein - Beckerek popolnoma premagal, in da je terdavo Temesvar otol, ktero so pentarji že dolgo obsedali, naši pa junško branili.

Drugo veselo oznanilo je to: F. Z. M. Haynau je poslal karirja k Cesarju v Sönbren, kter ozani, da se je nar imenitnejši pentarski general, Görgey, z svojo armado, ktera je blizo 40.000 vojskovov močna, našemu cesarju popolnoma odvergel, in z svojo armado vred oročje proel polozil.

Potentakim bude ogerska vojska v kratkim kondana. Bog daj!

„Pressburger Ztg.“ piše, de je glavni stan obsedivne armade pri Komarnski terdjavri pod vodstvom Coriča zopet iz Prešporita na desno stran Donave proti Rahu preložen. Dalej pove tisti časopis: de ima vodja črne vojske v Zimeški županii, Nicolaj 700 konvedov in bramborcov z štaki, in buče gozade med Blatinim jezerom in Tolnjske županije doseči. Madjari so že male trume proti reki Gran, Vag in proti rudarskim mestam razposlali ter mislijo zalogo ruskih vojakov vpleniti, ako jih Rusi ne prehitijo.

Slovensko

politiških vrad za Štajersko krožsko deželo.

V časnini „Wiener-Zeitung“ beremo, kako da se bodo na Štajerskim političke vrade postavile. Po nasvetovanju visokega ministerstva notrajnih opravilj se bude Štajerska krožna dežela zustran sestave političkih vrad tud v tri kroge madežila, pa krožne mesta so razni Gradec druge, ne tiste, v kterih bodo krožne sodiščiva.

I. Gradski krog:

Ima 117 □ mil in 43012 duš; ta krog razpade v sledeče okrajne poglavarstva (Bezirkshauptmannschaften.)

1. Gradec; obseže sodbene okraje: mesto Gradec, Graska okoljina in Prohatovica.
2. Weitz; obseže sodbene okraje: Weitz, Olsdorf in Dirfeld.
3. Harberg; obseže sodbene okraje: Harberg, Vorav, Friedberg in Pöllau.
4. Feldbach; obseže sodbene okraje: Feldbach, Pehring, Fürstenfeld in Kirchbach.
5. Radgona; obseže sodbene okraje: Radgona in Murek.
6. Libinca; obseže sodbene okraje: Libinca, Wildon, Eibiswald, Arnfels.
7. Stajnc; obseže sodbene okraje: Stajnc, Voitsberg in Landsberg.

II. Brucki krog:

Ima 151 □ mil in 175662 duš; ta krog razpade v sledeče okrajne poglavarstva:

1. Bruck; obseže sodbene okraje: Bruck, Aßenz, Maria - Cell, Kindberg, Marzusschlag.
2. Ljubno; obseže sodbene okraje: Ljubno, Mastern, Klincera.
3. Judenburg obseže sodbene okraje: Judenburg, Knittelfeld, Obdoleh in Oberzeiring.
4. Lietzen; obseže sodbene okraje: Lietzen, Rottemann in St. Gallen.
5. Murau; obseže sodbene okraje: Murau, Oberwölz in Neumarkt.
6. Irnding; obseže sodbene okraje: Irnding, Gröbening, Gladsing in Aussee.

III. Marburški krog:

Ima 103 □ mil in 38103 duš in razpade v sledeče okrajne poglavarstva:

1. Marburg; obseže sodbene okraje: Marburg, Distric, St. Leonard in St. Lorenz.
2. Slovenc - Gradec; obseže sodbene okraje: Slovenc - Gradec, Šošinj in Marrenberg.
3. Celje; obseže sodbene okraje: Celje, Vransko, Gornigrad, Jevšingrad, Laško in Konjice.
4. Lutomer obseže sodbene okraje: Lutomer, Graul in Gornj - Radgona.
5. Ptuj; obseže sodbene okraje: Ptuj in Rogatec.
6. Brešče; obseže sodbene okraje: Brešče, Konje, Sevano in Podstopenj.

Po politički razdelitvi Celje ni krožno mesto, ampak pod Marburg sli. Marrom je bli govor, da bude v Celji krožna ostala, zdaj se pa vidi, da je bila naše upanje prazno.